

Бути композитором – це створювати світ із чистих нот, вигадувати цілі музичні всесвіти, здатні пробудити почуття й думки. Але чи достатньо цього сьогодні, щоб твоя музика зазвучала в серцях людей?

Так чи інакше зовнішні обставини життя диктують свої умови: щоб залишити слід у мистецтві, недостатньо бути лише майстром гармоній. Потрібно бути менеджером власного таланту, промоутером творчості, активно шукати й займати певну нішу в сучасному музичному продакшені. Відсутність такого популяризаторського плацдарму нерідко стає бар'єром навіть для тих митців, чий доробок, здавалося б, не потребує виборювання місця в історії музичної спадщини рідної країни.

Чи був український композитор Віталій Кирейко промоутером? Звісно так! За часів радянщини, працюючи в Київській консерваторії, він, як митець і просто широко освічена людина, був амбасадором усього українського – від мови до фольклору, фанатом творчості Лесі Українки, Тараса Шевченка, Івана Франка, Ольги Кобилянської, Михайла Коцюбинського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Григорія Сковороди, Максима Рильського, Павла Тичини, Пантелеймона Куліша..., але не своєї. Подібно до багатьох митців того періоду, він писав музику, керуючись натхненням та особистими ідеалами.

Талант без публічності – як зірка, котра сяє на небі, але так далеко, що не всім дано побачити її світло. Виникає питання: як би склалася доля Кирейка-композитора, якщо було б більше можливостей для просування його творів? Його розв'язання взявся реалізувати мистецький проєкт «Новітні напрями збереження та діджитальної актуалізації творчої спадщини українського композитора Віталія Кирейка».

Ідея і мета, або як усе починалось?

Проєкт має на меті створення відкритого й доступного ресурсу для всіх, хто цікавиться творчістю композитора, включно з дослідниками, музикантами, студентами, учнями мистецько-освітніх закладів і просто любителями мистецтва. Однією з основних цілей є повернення музики Кирейка на концертні підмостки, а також її інтеграція в навчальні програми музичних центрів. Відповідно до цього, акцентуються кілька важливих напрямків, а саме:

- 1) Створення цифрової бібліотеки: на новому сайті kyreuko.com доступні ноти, що були перетворені з рукописів автора у друковані версії, а також матеріали для дослідників, що значно спрощують вивчення творчості композитора.
- 2) Видання оцифрованих рукописів: видавництво «Мистецтво» й Видавничий дім «АртЕк» узяли на себе публікацію науково-методичних джерел, що незабаром будуть поширені серед музично-освітніх закладів України та Європи.
- 3) Концерти, події та аудіозаписи творів: ця частина проєкту, звичайно, не вичерпується лише його рамками, а пролонгує подальшу активізацію просування творчості Віталія Кирейка.

За лаштунками такої серйозної і унікальної ініціативи стояла потужна команда професіоналів. Спільно з ГО «Культурна асамблея» науковою кураторкою проекту стала Ірина Шестеренко – заслужена діячка естрадного мистецтва, кандидатка мистецтвознавства, професорка НМАУ імені Петра Чайковського. Вона активно популяризує музику Віталія Кирейка і як виконавиця, і як дослідниця, котра каталогізувала (!) праці митця. Вона особисто знала композитора і глибоко обізнана з його творчістю, чим поділилася особисто на презентації проекту 24 жовтня 2024 року в «Укрінформі».

«Я понад 20 років була знайома з Віталієм Дмитровичем Кирейком... Дев'ять його фортепіанних творів присвячено мені. Я була першою дослідницею, яка ґрунтовно підняла УСЮ його діяльність: написала кандидатську дисертацію на тему “Творчість Віталія Кирейка в аспекті біографічних досліджень”, а також виконувала не тільки фортепіанні, а й твори різних жанрів, організувала багато концертів... Справа в тому, що архівний нотний матеріал здебільшого знаходиться у мене вдома. Тому ця мрія, яку я виношувала вже не один рік, виникла давно»

Разом з Олександром Кирюшиною, керівницею проекту, головою ГО «Культурна асамблея», та Олександром Цегольником, арткуратором, головою ГО «PERFECT ART GROUP», Ірина Шестеренко підготувала п'ять нотних видань, надрукованих за підтримки Українського культурного фонду. Це навчально-методичні посібники «Віталій Кирейко. Сонати для фортепіано», «Віталій Кирейко. Твори для фортепіано», «Віталій Кирейко. Арії з опер та романси», «Обробки пісень з Полтавщини» і клавір опери «Вернісаж на ярмарку».

Мені, авторці статті, пощастило не тільки навчатись у класі Ірини Шестеренко, а й долучитися до проекту як музичній співредакторці оцифрованих нотних видань, поринути у глибину цього творчого й багатовекторного процесу. Довелося тримати в руках велику кількість рукописних сторінок, які шляхом довгої й кропіткої командної праці потрапили на екрани гаджетів.

Важливість цифрового архіву

Ця ініціатива була спрямована насамперед на збереження, популяризацію і розширення доступу до творів Кирейка для майбутніх поколінь. У рамках проекту за підтримки УКФ створено сайт kyreyko.com – цифровий архів, який об'єднує повний каталог доробку композитора, біографічні дані, аудіозаписи, партитури та аналітичні матеріали.

Проект розв'язує важливе завдання забезпечення довготривалого збереження і популяризації національної музичної спадщини, яка часто залишається малодоступною для широкого загалу. Сайт www.kyreyko.com став офіційним і основним сховищем спадку Кирейка, де вперше зібрано всеосяжну інформацію про його творчість у цифровому форматі.

«Завдяки цій платформі, роботи автора стають доступними не лише в Україні, а й за її межами. Архів дозволяє кожному ознайомитися з музикою Кирейка, досліджувати, виконувати й популяризувати її. Це, без сумніву, важливий інструмент для студентів, викладачів і професійних музикантів.

Також творці відкрили промоційну Facebook-сторінку, на якій публікуються не тільки відомості про композитора, а ще й дописи з найцікавішими деталями закулісся і творчої «кухні» проекту.»

Виклики та значення проєкту для музичної спільноти

Проєкт «Новітні напрями збереження та діджитальної актуалізації творчої спадщини українського композитора Віталія Кирейка» висвітлює проблему доступності й збереження культурної спадщини українських композиторів. Сучасне музичне середовище, зокрема в Україні, стикається з браком підтримки подібних ініціатив, що загрожує зникненню важливих пластів національної культури.

Однак цифрові архіви, такі як kyreyko.com, сприяють не тільки захистові, а й актуалізації творчості композиторів, що дозволяє повертати їх до концертних програм і навчальних матеріалів. Цей проєкт, на нашу думку, є вдалим прикладом того, як можна просувати українських митців, чий спадок навіть після здобуття Україною незалежності, залишився на периферії культурних інтересів.

Великий Гала-концерт

Звичайно, музика «живе» не в нотних збірках, а на сцені, у концертних залах і театрах. Тому яскравою кульмінацією проєкту став урочистий Гала-концерт, що успішно відбувся 29 жовтня у Великому залі імені Василя Сліпака Національної музичної академії України імені Петра Чайковського.

У рамках цього масштабного заходу пройшла презентація друкованих нотних видань Віталія Кирейка. Тішить факт, що подія зібрала аншлаг – музикантів, близьких, друзів композитора і простих шанувальників академічної музики, що стали свідками кількох талановитих прем'єр упродовж понад двох із половиною годин!

Концертна програма під режисерським керівництвом народної артистки України Ірини Даць охопила творчість Кирейка у найрізноманітніших жанрах і залучила понад 100 музикантів! У супроводі Ірини Шестеренко заспівали народні артистки України Людмила Ларікова, Оксана Нестеренко, Наталія Николаїшин. На сцені Оперної студії НМАУ виступили заслужені артисти України Валерія Туліс, Микола Шуляк, Андрій Войчук, Світлана Острова та інші.

на світлині: Валерія Туліс

Імпреза розпочалася «Піснею про Україну» на вірш самого Віталія Кирейка (2012) у виконанні Академічного хору студентів Київського національного університету культури і мистецтв «ANIMA» під орудою заслуженої артистки України Наталії Кречко. (Світова прем'єра твору відбулася не так давно, 5 жовтня у рамках 35-го Міжнародного фестивалю «Київ Музик Фест-2024». – *Прим. ред.*) Їхній злагоджений і гармонічний спів від перших співзвуч створив атмосферу музичного свята й гордості. У виконанні колективу також пролунав хоровий диптих на слова Григорія Сковороди (1972).

Особливо зворушливою стала прем'єра перекладення для віолончелі та органа «Елегії пам'яті Левка Ревуцького» з фортепіанного циклу «24 дитячі п'єси», що присвячена вчителю й головному духовному наставнику Віталія Дмитровича. Твір натхненно відтворили віолончелістка Наталія Яропуд і заслужена діячка мистецтв України Світлана Острова, а сценічна синергія виконавиць створила особливий емоційний тон і навіяла глибокі філософські роздуми. Яскравим контраст їм справив сольний виступ Ірини Шестеренко, яка виконала присвячену їй «Вальс-фантазію» (2007),

Емоційною вершиною концерту, безсумнівно, були вишукані номери з оперних творів, що надали вечору особливої ліричності та драматичної виразності. У найвідомішій арії Мавки з опери «Лісова пісня» (1957) народна артистка України Оксана Нестеренко разом з Іриною Шестеренко передала всю чарівність і поетичність образу, а також відобразила ніжність і глибину внутрішнього світу всім знайомій героїні Лесі Українки.

Експресивно та харизматично пролунала сповнена загадковості й пристрасті арія Перелесника, виконана Антоном Скірком, що розкрила містичні сторінки українського фольклору.

Протягом усього концерту лунали твори на вірші Тараса Шевченка, Емілі Дікінсон, Марії Губко, Зої Ружин. Майстерні виконавиці Валерія Туліс, Людмила Ларікова, Вікторія Цюпак Карабулут, Маргарита Білокіз зуміли наповнити романси Віталія Кирейка особливим ліризмом і драматизмом.

Злиття голосів народної артистки України Наталії Николаїшин і заслуженого артиста України Миколи Шуляка в дуеті Мавки та Лукаша стало мальовничою окрасою вечора й символом кохання, що поєднує душі з різних світів. Спів артистів перетворився на справжнє театральне дійство, в якому ожив чарівний поетичний світ образів і вся сила почуттів!

Захопив глядачів ще один номер співачки Оксани Нестеренко в образі Тетяни з опери «У неділю рано» (1965). А у виконанні Лесі Свистун прозвучала виразна арія Боярині з іще однієї однойменної опери (2003), написаної за поемою Лесі Українки.

Цього вечора деякі твори композитора вперше отримали сценічне втілення. Серед них – Ноктюрн для фортепіано № 4 (2002) у виконанні Ірини Шестеренко, романс «Тече вода» на вірші Тараса Шевченка (1986), презентований Олександром Тищенком (Alex Luna), «Рече та стогне Дніпр широкий» (1986) в інтерпретації Маргарити Білокіз.

Захопливим номером стала друга частина Подвійного концерту для скрипки і віолончелі з оркестром, подарована Тарасом і Наталією Яропудами у злагодженому звучанні з супроводом Ірини Шестеренко.

Звучало й немало інструментальної музики.

Варіації для цимбалів (2005) виконав заслужений артист України Андрій Войчук, Елегію для альту і фортепіано, перекладену для кларнета, – Станіслав Павлович і Леся Гришко, «Новелету» для флейти і фортепіано (2005), присвячену флейтистці, – Галина Тимах та Ірина Шестеренко, першу частину Сонати для фортепіано № 9 (2003) – Анастасія Задьора. Одним із кульмінаційних моментів програми стало виконання першої частини драматичного Фортепіанного квінтету (2004): Антон Колодій (фортепіано), Олександра Рукомойнікова (1-ша скрипка), Олексій Рябінін (2-га скрипка), Анастасія Кожема (альт), Всеволод Кравецький (віолончель).

Велик концерт завідувач Меморіального музею-квартири Віктора Косенка Володимир Мудрик та Ірина Суворова.

Заключним акордом вечора стала Сюїта з балету «Тіні забутих предків», яку виконав Оркестр народних інструментів Національної музичної академії України імені Петра Чайковського під орудою заслуженого артиста України Андрія Іваниша. Фінал переніс слухачів у містичний світ Карпат, сповнений неповторним духом українського фольклору!

Святкове завершення чи натхненний старт для нових творчих ідей?

Проект «Новітні напрями збереження та діджитальної актуалізації творчої спадщини українського композитора Віталія Кирейка» – це про повернення української музики слухачам, а імені композитора – до українського культурного простору. Концерт у рамках цієї ініціативи став важливою подією для музичної спільноти, оскільки нагадав про важливість збереження й популяризації творчої спадщини наших митців. І мова не тільки про одного композитора, а про цілий пласт історії нашої культури, збереження якого для наступних поколінь залежить від нас.

Хочемо висловити подяку всім причетним до цієї значної культурної події, побажання подальших творчих успіхів і натхнення на шляху розвитку цієї справи. Адже попереду на учасників проекту ще чекають нові твори, сотні сторінок неоцифрованих рукописів, нові мистецькі події і нові концерти!

Авторка статті: Анастасія ЗАДЬОРА

Джерело: <https://mus.art.co.ua/vitaliy-kyreyko-povernennia-imeni-ukrainskoho-kompozytora-do-suchasnoho-kulturnoho-prostoru/>